

Biologiske undersøkelser ved Solbakkmoen, Porsgrunn i 2017

Kjell Magne Olsen og Ola M. Wergeland Krog

BioFokus-notat 2017-43

BIO
FOKUS

Ekstrakt

BioFokus og Wergeland Krog Naturkart har på oppdrag for Porsgrunn Utvikling AS og Arne Rørå gjort biologiske undersøkelser i forbindelse med detaljregulering/konsekvensutredning for et område ved Solbakkmoen i Porsgrunn, Telemark. Undersøkelsene omfatter både marine og terrestre arealer. Det ble ikke funnet noen nye naturtyper, men et par av de eksisterende, som lå like utenfor tiltaksområdet, er utvidet på en slik måte at de nå så vidt strekker seg innenfor. Det ble ikke funnet noen spesielt viktige artsforekomster i området.

Nøkkelord

Reguleringsplan
Konsekvensutredning
Naturtypekartlegging

Omslag

Visse våg, sett mot øst
Foto: O.M. Wergeland Krog

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-611-9

BioFokus-notat 2017-43

Tittel

Biologiske undersøkelser ved Solbakkmoen,
Porsgrunn i 2017

Forfatter(e)

Kjell Magne Olsen og Ola M. Wergeland Krog

Dato

26.10.2016

Antall sider

12 sider

Refereres som

Olsen, K.M. og Wergeland Krog, O.M. 2017.
Biologiske undersøkelser ved Solbakkmoen,
Porsgrunn i 2017. BioFokus-notat 2017-43. ISBN
978-82-8209-611-9. Stiftelsen BioFokus. Oslo.
(12 sider)

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Porsgrunn Utvikling AS
Arne Rørå

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus-rapporter og -notater kan lastes ned fra:
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO
Telefon 22 95 85 98

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

I forbindelse med utarbeiding av reguleringsplan for deler av Gnr 39/13 og Gnr 39/31 ved Bergsbygda i Porsgrunn kommune fikk BioFokus forespørsel om å gi tilbud på biologiske registreringer i området, både på land og i sjø, og fortrinnsvis utført våren 2017. Ansvarlig arkitekt for reguleringsarbeidet er Siv Wiersdalen, Børve og Borchsenius.

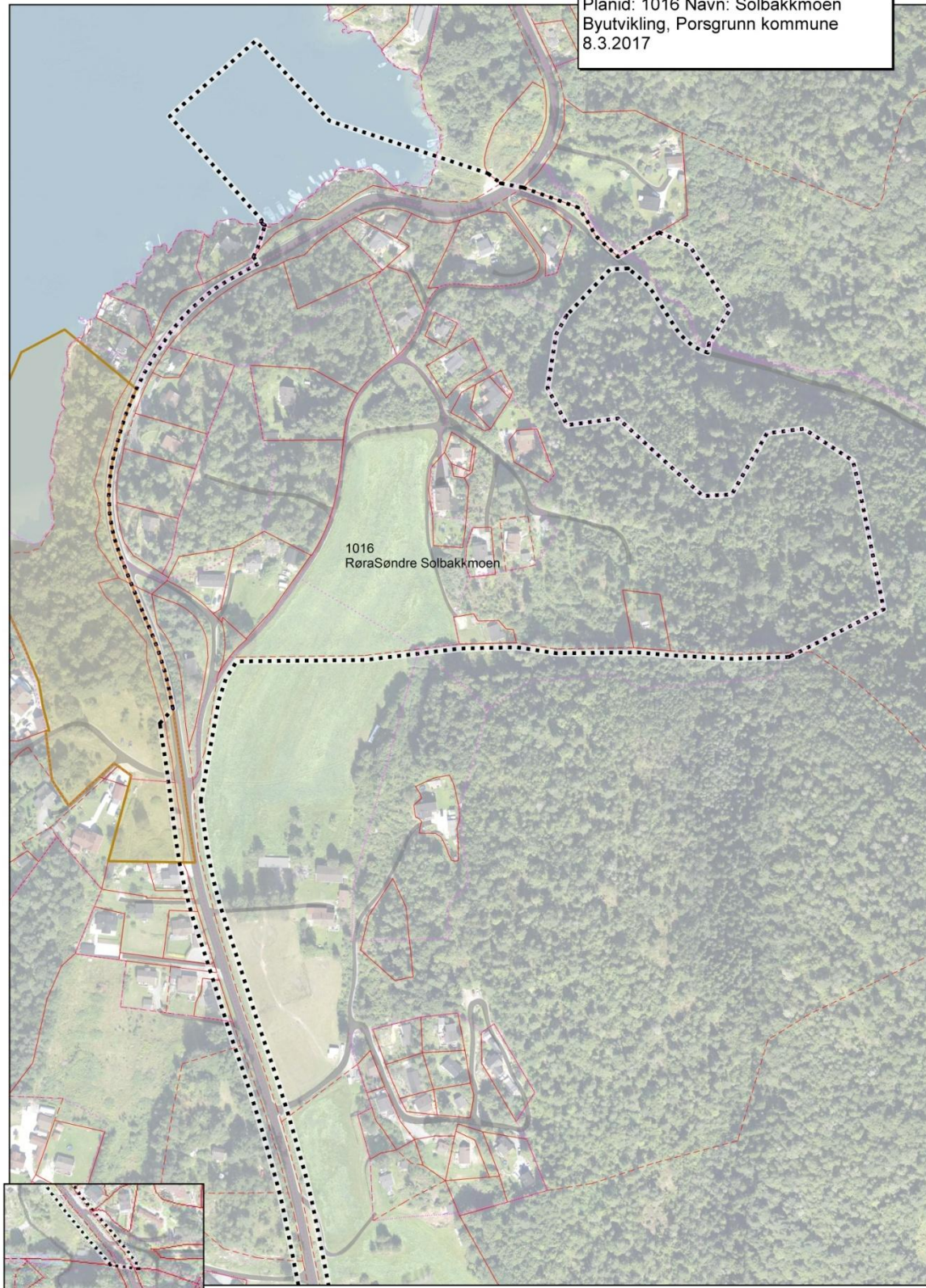
Forespørselen kom fra Arne Rørå, Norskog, på vegne av de to rettighetshaverne, Arne Rørå (Gnr 39/13) og Porsgrunn Utvikling AS (Gnr 39/31).

BioFokus har i flere år samarbeidet med Wergeland Krog Naturkart på oppdrag som innebærer marin kartlegging, og Wergeland Krog kom tidlig inn også i dette prosjektet. Feltarbeidet ble gjort i begynnelsen av uke 22, dvs. i slutten av mai 2017. Oppdragsgiver stilte med robåt til bruk ved den marine kartleggingen. Registrantenes oppgave har vært å påvise eventuelle verdifulle natur- eller artsforekomster, samt å foreslå eventuelle avbøtende tiltak. En foreløpig rapport ble sendt til oppdragsgiver på e-post 11. juni 2017.

Kartleggingen i sjø ble utført med undervannsvideoutstyr betjent fra robåt.

Utkast til plangrense, A3
Planid: 1016 Navn: Solbakkmoen
Byutvikling, Porsgrunn kommune
8.3.2017

Undersøkelsesområdet avgrenset med svart, stiplet linje.

Metoder

Både på land og i sjø følges Direktoratet for naturforvaltnings kartleggingshåndbøker fra 2007 (Direktoratet for naturforvaltning 2007a,b). Henvisning til rødlistearter og -kategorier gjelder Norsk rødliste for arter fra 2015 (Henriksen og Hilmo 2015).

På land

Landarealene er gjennomgått på en slik måte at viktige naturtyper og forvaltningsrelevante artsforekomster ikke skal kunne være oversett. Det er gjort enkelte notater om vegetasjon og karplanter i området, men ikke laget fullstendige lister. I tillegg er det gjort notater om sopp- og dyrelivet – enkelte steder er det også foretatt innsamlinger som er gjennomgått og artsbestemt under lupe senere.

I sjø

Metodikken for den marinbiologiske delen av feltarbeidet følger i store trekk Norsk Standard for "Vannundersøkelser, visuelle bunnundersøkelser med fjernstyrte og tauede observasjonsfarkoster for innsamling av miljødata" (NS 9435:2009).

Ved feltarbeidet ble det benyttet et undervannsvideokamera som ble betjent fra overflaten via kabel. Kameraet er montert på en styreplate (towfish) med fleksibelt slepelodd som tillater operatøren å heve og senke kameraet over sjøbunnen uten å miste kontakten med bunnen. Videokameraet er et fastfokus vidvinkelkamera med en oppløsning på 520 linjer, nærgrense 2,5 cm og en lysfølsomhet på 0,1 lux. På styreplata er det montert et ekstra undervannskamera med 1080p (HD + 50 FPS) videokvalitet og 1700 vidvinkellinse. For å filme på dybder med dårlig lys, og for å bedre fargegjengivelsen, er det montert en LED-lyskilde med variabelt avgitt lys fra 500 til 2000 lumen. I tillegg til HD video kan undervannskameraet stilles inn til kontinuerlig opptak av stillbilder med 3, 5, 10, 30 og 60 sekunders intervaller. Undervannsvideokameraet er utstyrt med GPS som legger inn kameraets posisjon hver gang kameraet får kontakt med satellittene, dvs. hver gang kameraet tas til overflaten.

Utstyret er mobilt og ble ved Solbakkmoen operert fra en 16 fots robåt. Håndtering av båt og utstyr, samt hensynet til sikkerheten, krever to personer. Én til å ro og navigere, og én til å håndtere utstyr og følge med på videoskjermen. Kartleggingen ble gjennomført ved direkte studier av sjøbunnen med UV-videokamera og to monitorer i båten (til både roer og videooperatør), samt filmopptak. Båtens bevegelser i undersøkelsesområdet ble registrert med GPS (Garmin Oregon 550), som logger posisjonen hvert sekund. Sporloggen fra kartleggingen med båt vises i kart nedenfor.

Lysforholdene ved kartleggingen var tilfredsstillende, med sol fra klar himmel, og sikten var relativt god. Kunstig lys ble imidlertid likevel benyttet under hele kartleggingen.

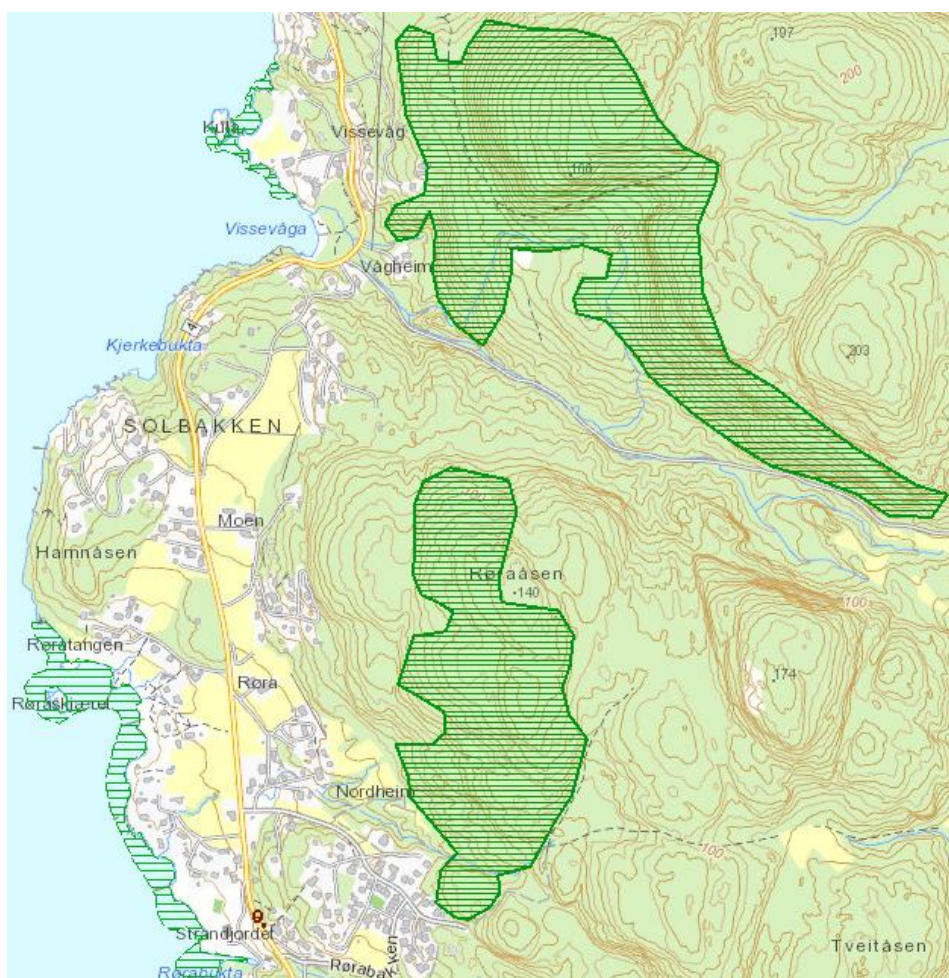
Det ble kartlagt med videokamera gjennom hele området hvor det er planlagt flytebrygge, med en avstand mellom sporene som ga en god oversikt over bunnforholdene. Videofilmingen omfatter sjøbunnen fra strandlinjen og utover mot de dypeste områdene, som i nordvest ligger på ca. 40 m.

Det ble gjort kontinuerlig filmopptak av sjøbunnen på lokaliteten. Monitorene i båten gir en god oversikt over bunnforholdene der og da, mens HD-filmkameraet gir bedre bilder enn det linjebaserte videokameraet. Med lagret film kan eventuelle funn dokumenteres i ettertid.

Oppgitte dybder er registrert med mobilt ekkolodd (Hummingbird 110 SX).

Resultater

Tidligere registreringer

Kart over registrerte naturtyper hentet fra Naturbase.

Søk i Naturbase (Miljødirektoratet 2017) viser at det innenfor undersøkelsesområdet kun ligger to små områder helt i sør, begge av typen Store gamle trær, BN00110181 og BN00110162, begge med verdi A (svært viktig). Disse er i tillegg utvalgte naturtyper. I nordre del av Vissevåga ligger en naturtype av typen *Bløtbunnsområder i strandsonen*, BN00085304, med verdi C (lokalt viktig) og både nord og sør for Oksumdalen ligger naturtyper av typen Rik edellauvskog, BN00005690 og BN00005702, med verdi hhv. A og B (svært viktig og viktig). Alle de tre sistnevnte ligger svært nær grensen.

Artskart (Artsdatabanken 2017) viser at det er gjort en del funn av rødlistete arter i området, men alle, unntatt treslaget ask og en bille, dreier seg om fugler. Helt sør i området, på en av de store eikene, ble det funnet en rødlistet bille, *Eledona agricola* (NT), i 2016. Denne arten går i svovelkjuke, som ofte vokser på gamle og delvis døde eiker.

Nye registreringer

På land

Det ble foretatt en utvidelse nordover og nordvestover av naturtypen Røraåsen på sørsiden av Oksumdalen, BN00005702, *Rik edellauvskog (lågurteikeskog)*, for å få med en større forekomst av lindekloner i nordskråningen ned mot planområdet, samt noe lågurt eikeskog med innslag av andre edelløvtrær i Røraåsens vestskråning. Denne utvidelsen strekker seg såvidt innenfor planområdet, med noen lindekloner og to større edelløvtrær – en spisslønn med omkrets 180 cm og en ask (VU) med omkrets 150 cm. Ellers ble det notert to store eiketrær og to store furuer som bør bevares ved en eventuell utbygging av området. Helt i sør, på østsiden av veien, står fortsatt de to store eiketrærne, en levende og en død. Disse er kjent fra før og er svært viktige for arts mangfoldet. Begerfingersopp, som var rødlistet som NT inntil 2010, ble funnet i området nord for Bergsbygda-vegen 308.

Begerfingersopp. Foto: K.M. Olsen.

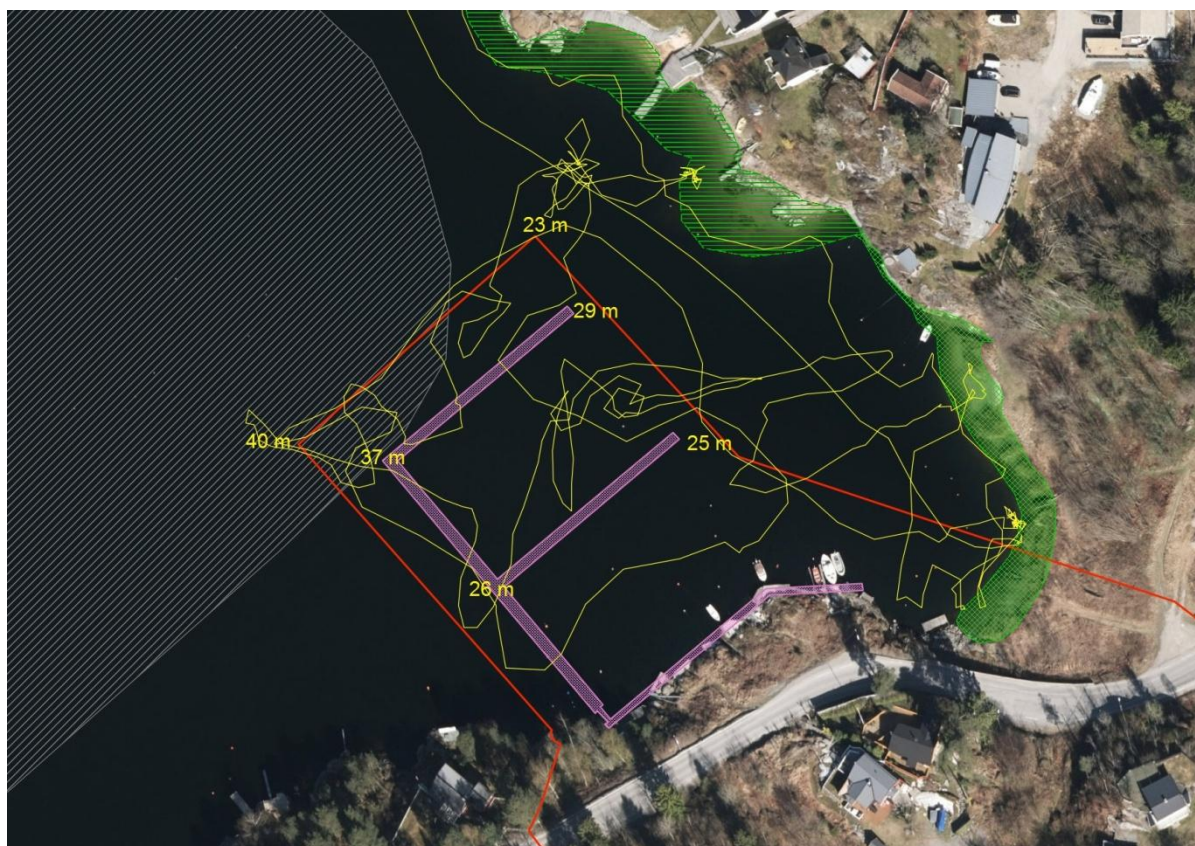

Undersøkelsesarealet med inntegnet planlagt flytebrygge i nord (lilla strek), eksisterende naturtypeområder (grønn horisontal skravur), nyregistrert utvidelse av naturtypen sør for Oksumdalen (grønn kryss-skravur) og store trær (oransje sirkler). (De gule trekantene er uspesifiserte artsforekomster fra Artskart.)

I sjø

Naturtypen *Bløtbunnsområder i strandsonen*, BN00085304, i nordre del av Visse-
våga, ble noe endret i utstrekning og strekker seg nå noe inn i planområdet (se
ny avgrensing på kartet nedenfor, og sammenlikn med kartet hentet fra
naturbase ovenfor), men kommer allikevel ikke i konflikt med det prosjekterte
bryggeanlegget. Det er gjennomgående artsfattig mudderbunn i området, med

unntak for et parti med bratte bergvegger i nordøst. Rødlistearten vanlig sandskjell *Mya arenaria* (VU) ble påvist, ellers ingen spesielle arter. Det ble observert ærfugl (NT) og fiskemåke (NT) på Vissevåga under feltarbeidet. Det er stor dybde under den prosjekterte flytebrygga, og den eneste potensielle konflikten her kan være moringene og ankerkjettingene som må til for å holde flytebrygga i posisjon.

Flyfoto av den marine delen av undersøkelsesområdet (rød linje), med planlagt flytebrygge inntegnet (lilla). Gul linje: sporlogg; grønn horisontal skravur: kjent naturtype (*Bløtbunnsområder i strandsonen*); grønn kryss-skravur: nyregistrert naturtype (*Bløtbunnsområder i strandsonen*) – knyttes sammen med den kjente som en utvidelse av denne; grå skravur: kjent fiskeplass for passive redskap; gule tall: dybdemålinger.

Undersøkelsesområdet inneholder sannsynligvis en del fremmede arter særlig langs veiene, men det ble ikke fokusert spesielt på dette under feltarbeidet. I de større skogområdene ble ingen fremmede arter registrert. Brunskogsnegl ble observert i det lille skogområdet nord for Bergsbygdavegen 308.

Oppsummering og konklusjoner

Tiltakets betydning for naturtyper

Kun helt sør i området finnes to svært viktige naturtyper i form av gamle eike-trær. Ellers ble det ikke registrert noen naturtyper som blir vesentlig berørt av tiltaket.

Betydning for rødlistede eller sårbare arter/bestander

Av rødlistede arter med stabil bestand og fast tilhold i området ble kun ask (VU) og vanlig sandskjell (VU) registrert i 2017. Ask anses det ikke som spesielt viktig å ta vare på innenfor tiltaksområdet, og siden tiltaket ikke vil berøre gruntvannsområdet i sjøen, er det heller ingen sannsynlig konflikt men hensyn til vanlig sandskjell. De to store eikene helt sør i området har vist seg å i hvert fall inneholde en rødlistet billeart, og denne har sannsynligvis fast tilhold der. Flere rødlistete fuglearter besøker regelmessig tiltaksområdet, men det er høyst sannsynlig ingen som har viktige hekke- eller fødesøkplasser innen tiltaksområdet.

Vurdering av tiltaket med hensyn til Naturmangfoldloven

Her vurderes §§ 8–10, mens § 11, om prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaveren, samt § 12, om prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, overlates til oppdragsgiver å besvare.

§ 8 Kunnskapsgrunnlaget

“Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.”

Utredningen har vært basert på standard metodikk for verdisetting og konsekvensvurderinger. Kartleggingene har fanget opp både arters og naturtypers eventuelle forekomst i området, og tilstand og naturkvaliteter er beskrevet. Det ble fokusert på forekomst av eventuelle rødlistede arter og verdifulle naturtyper både vha. nasjonale oversikter og eget feltarbeid. Feltarbeidet var begrenset til én dag i løpet av ett og samme år, men kunnskapsgrunnlaget vurderes som tilstrekkelig for å foreta en vurdering av tiltakets konsekvens for naturmiljøet lokalt.

§ 9 Føre-var-prinsippet

“Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak”.

Kunnskapsgrunnlaget, gjennom forhåndsundersøkelser og feltarbeid, vurderes som godt. Det er gjennomgående lav usikkerhet knyttet til konsekvensvurderingen.

§ 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

“En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for”.

Både arealer for og bestander av sjeldne og truede arter innenfor tiltaksområdet er små eller fraværende, og det er ingen grunn til å tro at planlagte tiltak vil få vidtrekkende konsekvenser for rødlistearter.

Konklusjon

Hovedkonklusjon fra undersøkelsene er at de planlagte tiltakene ikke vil ha betydelig innvirkning på forvaltningsrelevante arter som opptrer i området. Flest mulig av de store trærne bør få stå i fred. Faren for innførsel og spredning av fremmede arter og svartelistearter i forbindelse med eventuelle tilførte masser må tas på alvor.

Referanser

- Artsdatabanken 2017. Artskart. Artsdatabanken og GBIF-Norges metadatabase for formidling av stedfestet artsinformasjon.
(<http://artskart.artsdatabanken.no/FaneArtSok.aspx>).
- Direktoratet for naturforvaltning 2007a. Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold. – DN-håndbok 13. 2. utgave. (254+vedlegg s.)
- Direktoratet for naturforvaltning 2007b. Kartlegging av marint biologisk mangfold. DN Håndbok 19-2001. Revidert 2007. 51 s.
- Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.
- Miljødirektoratet 2017. Naturbasen. Database for arter og naturtyper.
<http://kart.naturbase.no/>

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/rapport.htm>
<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/notat.htm>